

GLAS

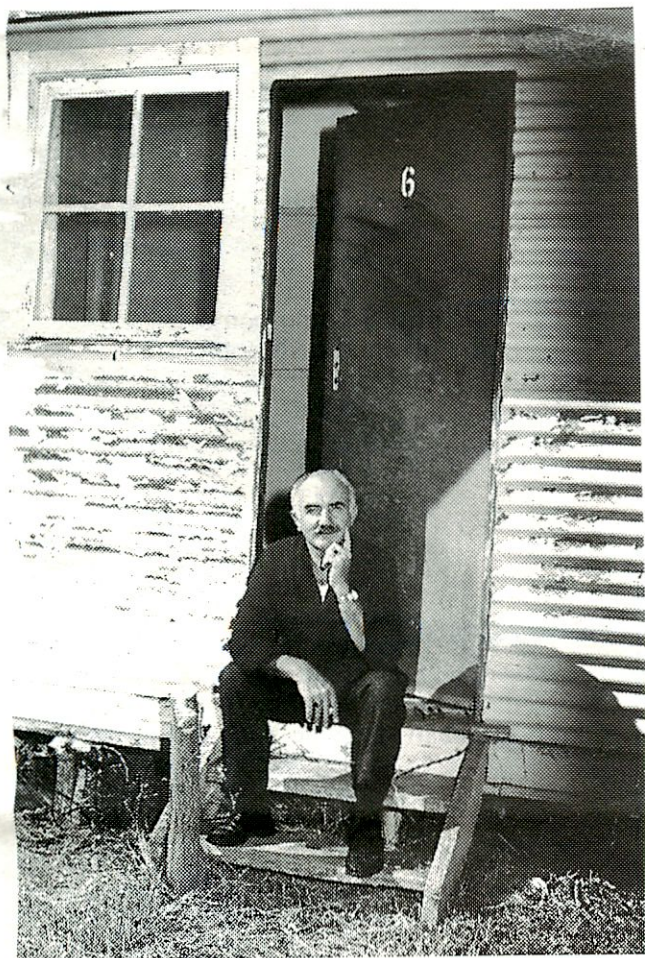
SLOVENIJE

THE VOICE OF SLOVENIA

AVSTRALSKI SLOVENSKI NEODVISNI INFORMATIVNI ČASNIK — 14-dnevnik, cena \$ 2.00 — THE AUSTRALIAN SLOVENIAN INDEPENDENT INFORMATIVE NEWSPAPER

10. 5. 1995

GLAS SLOVENIJE, ŠTEVILKA 51 OB PETDESETIH IN DRUGIH OBLETNICAH...

Simon Novak obuja spomine pred
taboriščno barako v Bonegillo...

Melbourne — Ameriški pilot
in melbournška Slovenka.
Kaj imata skupnega?
Berite na strani 9

NAZAJ V BONEGILLO

Bonegilla, 24. in 25. aprila 95,
tu se je pred 39. leti pričela
avstralska življenska zgodba
slovenskega begunca **Simona**
Novaka. Simon se je kot 19-
letni deček podal na dolgo pot,
najprej iz rodnega Ljutomera
do Salzburga, od tod pa z
ladjo Toscana v Avstralijo...
Danes kot invalidski
upokojenec živi v
melbournškem predelu
Bayswater, Slovenci ga še
posebej dobro poznamo zaradi
njegovega "hobija" -
fotoamaterstva. (Simon večkrat
izdela fotografije tudi za naš
časnik). V Bonegillo, mestece
ob meji med New South
Walesom in Victorio pa se
Simon in njegova soproga
Diana nista podala sama,
pridružila sta se skupini
slovenskih izletnikov -
potovanje je organiziralo
Slovensko društvo Melbourne
oziroma Helena Leber.
Več na str. 10

V TEJ ŠTEVILKI

- Iz dnevnika urednice
str. 2
- Poziv Državnemu
zboru in vladi RS
Stališča predsedstva
SDSS do 50. oble-
tnice konca II. sve-
tovne vojne
str. 3
- To in ono iz
Slovenije
str. 4
- Filatelistični stol-
pec, Mavra in Ivan
Vodopivec
str. 5
- Po svetu
Zapisi so še v...
str. 6
- SSK KS-Okrogla
miza "Razprava o
spravi"
str. 7
- Čas obletnic in ju-
bilejev-40. let slo-
venskega društva
Planinka
str. 8
- Imeli smo ljudi-
slovo od
Marjana Kovača
str. 9
- Bonegilla -
begunsko
taborišče
Nova knjiga
"Zbogom
Libertybell"
str. 10
- Angleška stran 11

PROSLAVA OB 50. OBLETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM IN NACIZMOM

Sydney, 8. maj 1995 — V Sydneyu je bila ob 50. obletnici zmage nad nacifašizmom osrednja slovesnost "Vistory in Europe - VE Day". V program je bila vključena postavitvev treh rodov avstralske vojske: mornarice, Letalstva in pehotnih enot. Padlih v II. svetovni vojni so se spomnili z molitvijo, po igranju avstralske himne pa so navzoče nagovorili predstavniki avstralskih vojaških enot. Spregovorila sta tudi premier NSW Bob Carr in guverner NSW Rear Admiral Sir Peter Sinclair. V svečani del je bilo vključeno tudi posebno odvijanje zastav evropskih držav. Med proslavo so igrali glasbo, ki je bila popularna med vojno. Med mnogimi povabljenimi gosti so bili tudi predstavniki konzularnega zbora, med njimi ameriški

ambasador, Slovenijo pa je zastopal častni konzul za Avstralijo Alfred Brežnik s soprogo. Po proslavi je bil v Operni hiši za vse častne goste pripravljen poseben sprejem z zakusko. Tistim avstralskim borcem iz II. svetovne vojne, ki so se borili v Normandiji je podelil francoski generalni konzul v Avstraliji posebne VE-Day medalje. Prav tako tudi ruski ambasador tistim, ki so se borili v ruski vojski ali v zavezniških četah. V II. svetovni vojni je v Evropi izgubilo svoja življenja 9.500 avstralskih vojakov. Tudi v Melbournu in Canberri so obeležili ta dan z raznimi slovesnostmi. V Canberri je avstralski prvi minister Paul Keating položil venec na grob neznanega junaka.

ENGLISH PAGE FOR THE WHOLE FAMILY - Page 11

ZANIMIVO, kajne?

CELJSKI

- Socrealizem

IMFORMBIRO

Brisanje prahu z zgodovine

Sramota za Celje! Mesto je dobilo *Stalin cafe*, ki je v trenutku postal osrednje zbirališče celjske mladine.

Na celjskih podstrešjih so se še našli diktatorjevi portreti in kipi...Stalin je med drugim odgovoren za tistih štirideset tisoč mrtvih na območju občine Celje leta 1945, kar je ugotovila tudi Demosova komisija...Je tudi to "proslavitev 50. obletnice?" /Slika iz Mladine/

IZ DNEVNIKA

Stanke Gregorič

UREDнице

Pred dobro uro je prinesel poštar na moj naslov v Melbournu 2. in 3. številko novega atraktivnega slovenskega barvnega tednika MAG. Pismo uredništvu:

MAG, hvala, ker ste se tako hitro odzvali na mojo "telefonsko prošnjo". Ze imena Danilo Slivnik, Vinko Vasle, naj-novinarja katerih članke sem tako rada brala v Delu in druga, so jamstvo za uspeh! MAG je revija, ki je Slovenija še ni imela! Tudi mene spominja na zagrebški Start, vendar ima vaš MAG sodobnejšo revijalno opremo in seveda lepe barvne fotografije, odlikuje pa se tudi s pestro vsebino - razne reportaže, članki iz politike, kulture, gospodarstva, mode, itd. itd. Užitek! Želim vam dolgo življensko pot v upanju, da boste uvrstili na svoje strani tu in tam tudi kakšno zgodbo slovenskih izseljencev - morda pa posvetili zdomec kar celo stran?! Upam, da boste Glasu Slovenije, ki je edini vseavstralski slovenski informativni in neodvisni časnik - štirinajstnevnik, dovolili, da pri urejanju uporabi tudi vaše članke in fotografije.

Ce se, dragi naši bralci, želite naročiti na revijo MAG, ki ima 117 strani lahko pokličete v Slovenijo na telefon: 0011-386-61-13 29 230.

Nekateri bralci so mi zaželeli srečno pot v Slovenijo...žal se srečanja urednikov slovenskih medijev po svetu ne bom mogla udeležiti, nadomestoval pa me bo Jože Zohar, pesnik in urednik literarne revije Svobodni razgovori iz Sydneya. Jožetu srečno pot z željo, da nam prinese s srečanja čim več lepih vesti in naj se zavzema za boljše informiranje Slovencev po svetu.

Letos beležimo rekordno število novih naročnikov. Tu je Slovenski primorski socialni klub Jadran iz Melbournu, pa Ivanka Kolačko, predsednica Sveta slovenskih organizacij Viktorije in drugi posamezniki — vseh sem neizmerno vesela! 10. maj 1995 - Glas Slovenije v tretje leto! Ubrali smo tisto (politično) spravno pot, ki smo si jo avstralski Slovenci zarisali pred petimi leti - 28. julija 1990 na ustanovnem srečanju Avstralske slovenske konference. Z zadovoljstvom ugotavljam, da smo z našim neodvisnim listom dokazali, da je sprava med nami le mogoča, res, včasih z malce dvignjenim tlakom in jezo, ki pa se le nekako ohladi in potem zopet nadaljujemo skupno pot — v preteklosti in danes različno misleči!

V spravnem duhu za jutri, ki prihaja
vaša Stanka

Gregorič

Peter Košak

TO POT MORAMO PREHODITI

To pot moramo prehoditi.
Vsak zase. In vsi skupaj.
Tej poti moramo prisluhniti.
Vsak zase. In vsi skupaj.
To pot moramo začutiti,
kako čas prehiteva kosti
in jih predaja sosedu
za — upaj.

PO GOBE

bom jaz
boš ti
mi vsi bomo bomo
po gobe bomo šli bomo mi
vsi bomo bomo šli
bomo
šli po gobe
pazi
na nebo
na dež
pazi
pazi se
se plazi se
po trebuhu se
se po trebuhu plazi se
da ne bo nič narobe nič narobe
ko boste našli strupene boste velike našli
gobe boste

Pesmi poslala Ivanka Škof ob drugi obletnici smrti avstralskega slovenskega pesnika Petra Košaka

***

Marcela Bole

MATERINSKI DAN V BEGUNSTVU

Begunska mati, ne otiraj preveč solz,
raje na tiho zapoj: "Juhej! Juhej!",
dokler je še vode in kruha kej.
Živel materinski dan,
čeprav v tujini praznovan!

Ob proslavljanju 50. obletnice »zmage nad fašizmom in nacizmom«

Poziv državnemu zboru in vladi Republike Slovenije

Dan za dnem dobivamo informacije o tem, kako različno slovenske ustanove (državne in nedržavne) tekmujejo med seboj, da bi čim opazneje proslavile 50. obletnico »zmage nad fašizmom in nacizmom«.

Podpisani ugotavljamo:

- letos mineva 50 let od konca II. svetovne vojne;
- mineva 50 let od konca italijanske, madžarske in nemške okupacije Slovenije;
- mineva pa tudi 50 let od uradne uveljavitve komunističnega režima v Sloveniji.

Zato podpisani zahtevamo:

- državni zbor naj ugotovi, da je komunistični režim v povojnem obdobju sistematično kršil temeljne človekove pravice slovenskih državljanov;
- državni zbor naj ugotovi, da so državni organi v povojnem obdobju organizirano izvrševali zločine nad državljani Slovenije (množični poboji, posamezni poboji brez sodnega dokaza krivde, stalinistični procesi proti industrijalcem, obrtnikom, kmetom, duhovnikom in drugim izobražencem);
- državni zbor naj ugotovi, kateri državni organi so izvrševali te zločine in kdo jim je dal takšna navodila;

- državni zbor naj končno sprejme zakon o popravni krivic žrtvam komunističnega nasilja in o razveljavitvi vseh povojnih političnih procesov kot nezakonitih, nelegitimnih in pravnoneveljavnih;

- državni zbor naj zagotovi, da se označijo vsa množična grobišča in grobovi posameznikov, ki so bili pomorjeni v imenu revolucije. Pravica do groba je osnovna človeška in civilizacijska pravica in zahteva, ki je znana že od antične Antigone dalje;

- vlada Republike Slovenije naj zagotovi, da bodo ustrezna ministrstva pravočasno pripravila informacije, ki jih potrebuje državni zbor za gornje ugotovitve.

Podpisniki izhajamo iz prepričanja, da zgodovinskega spomina ni mogoče pozabiti, niti izbrisati, temveč ga je treba na kulturni način premagati in preživeti.

Podpisniki: dr. Janez Jerovšek, univ. prof.; dr. Ljubo Sirc, ekonomist; dr. Jan Makarovič, univ. prof.; dr. Ivan Urbančič, znanstveni svetnik; dr. Ivan Svetlik, univ. prof.; Jože Snoj, pisatelj; dr. Janez Bernik, univ. prof.; Niko Grafenauer, pesnik; Lojze Lebič, skladatelj; dr. Janko Kos, univ. prof.; dr. Primož Simoniti, univ. prof.; Aleksander Zorn, urednik; Andrej Hieng, pisatelj; Lojze Kovačič, pisatelj; dr. Lojze Marinček, znanstveni svetnik; dr. Jože Duhovnik univ. prof.; dr. Andrej Inkret, univ. prof.; dr. Marko Kos, univ. prof.; Drago Jančar, pisatelj; Andrej Aplenc, dipl. inž.; dr. Ernest Vršec, univ. prof.; dr. Mišo Jezernik, sociolog; Janez Jalovic, dipl. arh.; dr. Frane Adam, doc.; Dane Zajc, pisatelj; msgr. Marijan Gnamuš, univ. prof.; Janez Markeš, novinar; mag. Vinko Vodopivec, Vik-

tor Blažič, publicist; mag. Drago Demšar, odvetnik; dr. Joža Mahnič, literarni zgodovinar; Rudi Šeligo, pisatelj; dr. Sergej Gomišček, univ. prof.; dr. Gorazd Vesnaver, univ. prof.; dr. Marica Marolt-Gomišček, univ. prof.; dr. Jože Kobe, raziskovalec; dr. Gabrijel Tomšič, univ. prof.; dr. Anton Jeglič, univ. prof.; dr. Peter Šuhel, univ. prof.; dr. Tine Valentinčič, univ. prof.; dr. Alenka Radšel, univ. prof.; dr. Janez Marolt, univ. prof.; dr. Peter Gosar, univ. prof.; Dare Valič, igralec; dr. Slavko Rakovec, univ. prof.; dr. Ludvik Vidmar, zdravnik; dr. Vlado Brinovec, doc.; dr. Milan Štrukelj, univ. prof.; dr. Janez Žumer, zdravnik; dr. Franc Svete, zdravnik; dr. Andrej Bručan, zdravnik; dr. Marija Horvat, univ. prof.; dr. Božo Kralj, univ. prof.; dr. Jože Bertole, zdravnik; dr. Zvone Žajdela, univ. prof.; dr. Savo Leonardis, univ. prof.; dr. Janez Trontelj, univ. prof.; dr. Tadej Bajt, univ. prof.; dr. Dušan Fefer, univ. prof.; dr. Jurij F. Tasič, univ. prof.

IZJAVA

Stališča predsedstva Socialdemokratske stranke Slovenije (SDSS) do proslav ob 50. obletnici konca II. svetovne vojne

1. Zavračamo totalitarne ideologije in politične sisteme, temelječe na fašizmu, nacizmu ali komunizmu in poudarjamo, da so vsi povzročili tako človeštvu nasploh kot tudi slovenskemu narodu velikansko gorje.
2. Izražamo spoštovanje vsem tistim partizanom, ki so prijeli za orožje iz domoljubnega prepričanja in niso zavestno sodelovali v socialistični revoluciji.
3. Obsojamo vsako kolaboracijo s totalitarno ideologijo in tujo državo, katere namen je bil ohranitev ali pridobitev politične oblasti na nedemokratičen način.
4. Zahtevamo pravične odškodnine internancem, pregnancem, nasilno mobiliziranim in drugim žrtvam okupatorjevega nasilja.
5. Zahtevamo popravno krivic, ki jih je povzročil komunistični režim ter pravične odškodnine preživelim.
6. Nasprotujemo izrabljanju 50. letnice konca druge svetovne vojne za poudarjanje kontinuitete med nekdanjim

enopartijskim in sedanjim demokratičnim sistemom v Sloveniji.

7. Zahtevamo takšno sestavo odbora za obeležitev 50. letnice, ki bo odražala pluralnost mnenj v slovenski družbi in ne bo še bolj delila naroda na podlagi nekdanjih razrednih kriterijev.

8. Zahtevamo, da se ukinejo visoki materialni privilegiji in nagrade za sodelovanje v socialistični revoluciji (izjemne pokojnine in druge ugodnosti revolucionarjev) ter da se sredstva prerazporedijo za štipendije mladih in nova delovna mesta.

9. Zahtevamo, da obeležitev 50. letnice simbolizira spravo, temelječo na popravni krivic in obojestranskemu odpuščanju.

10. Nasprotujemo poskusom, da bi vnovična delitev na vsiljenih dilemah sprla mlade generacije, ki si želijo zvedeti resnico, vendar ne želijo vnovičnih obračunov in od vlade pričakujejo predvsem dostojne pogoje za šolanje in zaposlovanje.

Prepiri pred dnevom zmage
Stranke, partizani, domobranci in cerkev so se zadnji teden pred proslavo zmage nad fašizmom prepirali o vprašanju, ali se lahko na prireditvi pojavi rdeča zvezda. Partizani so napovedali, da bodo na proslavo prinesli svoje prapore... drugi pa se nad tem zgražajo. Slovesnosti bodo sicer potekale brez krščanskih demokratov (SKD) in desnih opozicijskih strank. SKD bodo imeli svojo slovesnost ob obletnici zmage in konca vojne v soboto, 13. maja pri spomeniku padlim v boju za samostojno Slovenijo na ljubljanskih Žalah. Tudi Janševi socialdemokrati (SDSS) se ne bodo udeležili uradne proslave. Sprašujejo se kaj bo rekla tujina, če bo na proslavi prisotna ikonografija iz socialističnih časov in če izve, da je 13. maj, ko naj bi proslavljali zmago nad fašizmom, v resnici dan ustanovitve Udbe. Zato so socialdemokrati iz odbora že pred kratkim izstopili. SDSS in Slovenska ljudska stranka (SLS) pa niso zadovoljni še s predlaganimi govorniki na osrednjih proslavah, saj z Milanom Kučanom in Janezom Drnovškom, po njihovem mnenju, ne bo zagotovljena potrebna pluralnost.

Državne prireditve ob 50. obletnici konca druge svetovne vojne

— 5. maja je bila v Ajdovščini, kjer je prisegla prva slovenska vlada, razširjena seja občinskega sveta;
— 8. maja zvečer pa so, podobno kot povsod po Evropi, zagoreli kresovi;
— 13. maja bo v Ljubljani pohod okoli mesta;
— 13. maja — na dan sv. Servacija v Cankarjevem domu slavnostna akademija, govoril bo predsednik Milan Kučan;
— 14. maj — na peto veliko-nočno nedlejo oziroma na dan sv. Bonifacija osrednja slovesnost z mašo v stolnici, slovesna seja državnega zbora, opoldne na Trgu Republike v "Triumfu" - slovesna postavitev vseh rodov slovenske vojske, teritorialcev in policajev, ki so leta 1991 branili samostojnost Slovenije, borcev druge svetovne vojne, internirancev, morda pa tudi pripadniki zavezniških enot. Govor premiera dr. Janeza Drnovška.

Prireditve Slovenskega spominskega odbora

— 9. in 10. junija znanstveni simpozij v Škofovih zavodih v Sentvidu v Ljubljani o vojnih in povojnih dogodkih v Sloveniji;
— 18. junija ob 10. uri maša za pobite domobrance in druge žrtve vojne na Teharjah;
— 20. junija ob 17. uri slovesna maša v samostanski cerkvi v Vetrinju na Koroškem;
— 23. junija ob 19. uri slavnostna akademija v Škofovih zavodih v Sentvidu v Ljubljani, sodelovali bodo predstavniki slovenskih skupnosti iz različnih krajev sveta;
— 24. junija ob 20. uri glasbena dramska uprizoritev s solisti in

orkestróm Resurrecturis v Cankarjevem domu v Ljubljani;
— 24. junija ob 18.30 maša za domovino v ljubljanskih stolnici, ki se je bodo udeležili številni rojaki na obisku v domovini.
— Osrednja prireditev — maša v Kočevskem rogu. Napovedujejo velike skupine iz Argentine, Severne Amerike, Zahodne Evrope in Avstralije.
Posvetitve kapele ob jami pod Krenom verjetno še ne bo, ker še ni postavljena. Tudi o spominskem parku v Teharjah krožijo po slovenskem tisku različna ugibanja: bo vse pripravljeno za slovesnosti ali ne?

Škofovska konferenca o proslavi

V tisku se je oglasil dr. Alojzij Šuštar, ki med drugim meni "da se je domobranstvo začelo kot povsem legitimna samoobramba pred poboji civilnega prebivalstva, ki so jih izvajali komunistični revolucionarji...partizani in domobranci so imeli pred očmi isti cilj: svobodno Slovenijo".

Srbski patriarh Pavle 16. junija res v Sloveniji?

Mladina piše, da bi morale slovenske oblasti dobro premisliti predno bi izdale vstopni vizum za Slovenijo "ali pa naj mu kupijo tudi letalsko karto, ki bi ga popeljala kam drugam. V Haag, denimo."
Srbski patriarh Pavle je na Palah med slovesno mašo svoje bosanske rojake pozval, naj se "bojujejo za obrambo svobode, ozemlja in vere". Bernard Nežmah pa piše v istem listu med drugim: Patriarh srbske pravoslavne cerkve prihaja na obisk v Slovenijo; isti patron, ki mime duše roma k vojnim zločincem na Pale. Patriarh Pavle sploh ne more narediti napake, kaj šele, da bi veljal za političnega negativca, saj je njegova dolžnost, kot pravi v enem zadnjih intervjujev, skrbeti tudi za duše morilcev. To bo paša za fotoreporterje - slikati Pavleta z Janezom Drnovškom in Alojzijem Šuštarjem.

Pot krščanskih socialistov iz SKD

Na predvečer 54. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte je skupina socialno čutečih kristjanov v Ljubljani ustanovila *Krščansko-socialno unijo*, stranko, ki želi biti idejni naslednik krščanskih socialistov. Eden od ustanoviteljev te stranke in dolgoletni podpredsednik SKD Franc Miklavčič je dejal, da so jih v SKD obravnavali kot nekakšne sektaše in da se je v stranki izgrajeval lik avtokratskega, karizmatičnega in totalitarnega vodje, predsednika stranke SKD Lojzeta Peterleta.

Narodni demokrati se bodo združili z Janševo SDSS

Marjan Vidmar, predsednik Narodno-demokratske stranke je napovedal skorajšnjo združitve s SDSS in dejal,

da je v slovenski politiki prostor le za tri do štiri močne stranke. Do združitve naj bi prišlo ta mesec na kongresu SDSS.

Tajni kongres Jelinčičeve Slovenske nacionalne stranke

Po novem se bodo borili predvsem proti spravi, cerkvi in tujcem, je določilo na kongresu okrog 70 članov.

Peterle ni bil izbran

Lojzeta Peterleta niso izvolili za predsednika odbora za mednarodne odnose. Med volitvami so ga podprli le člani krščanske demokracije (SKD) in tako ne namerava več kandidirati za to mesto.

Stoletniki

Statistični zavod sporoča, da v Sloveniji živi 26 žensk in trije moški, starejši od 100 let.

Razstava v Topolšici

Posvečena je spominu na delno nemško okupacijo, ki sta jo 9. maja 1945 podpisala generalpolkovnik Alexander Lohr, poveljnik armadne skupine E in nemških oboroženih sil za jugovzhodno Evropo, in Matevž Hacc, polikomisar četrtega operativnega območja, kot predstavnik slovenske partizanske vojske. Skozi spodnjo Štajersko se je takrat umikalo 300.000 poraženih vojakov.

Študentsko srečanje v Ljubljani

Tudi slovenski študenti, ki živijo v zamejstvu in tujini, bi se radi učinkovito organizirali v klube. 21. in 22. aprila je prišlo v Ljubljano 25 mladih Slovencev iz Celovca, Gradca, Dunaja, Trsta, Zagreba, Monostra in Splita. Srečali so se s predstavniki urada za Slovence po svetu, organizirali so delavnice o kulturi, športnem sodelovanju, izobraževanju, pomenili pa so se tudi na splošno o prihodnosti sodelovanja zamejskih klubov z matično študentsko organizacijo.

Laboratorij mariborske bolnišnice na računalniškem sistemu IBM & Dalcom

Slovensko podjetje Dalcom je s svojim sistemom opremilo laboratorij Splošne bolnišnice v Mariboru. Prav ta sistem je zanimiv primer, kakšne rezultate lahko daje sodelovanje med velikim IBM in manjšim slovenskimi softverskimi hišami.

Peta obletnica prvih demokratičnih volitev

te dni mineva še ena, za mnoge Slovence veliko pomembnejša obletnica - 5. obletnica prvih demokratičnih volitev. Predsednik SDSS Janez Janša je na tiskovni konferenci dejal, da je to obletnica, ki zasluži slovesnost na državni ravni. Tako pa je Liberalna demokracija Slovenije (LDS) napovedala le stranskarsko proslavo z naslovom "Pet let parlamentarne demokracije v Sloveniji".

FILATELISTIČNI STOLPEC

Mavra in Ivan Vodopivec
Adelaide, Južna Avstralija

50. obletnica konca II. svetovne vojne

Cvetje - izvorna grafika Rudija Španzla. Za ponazoritev petdesete obletnice konca druge svetovne vojne si je umetnik zamislil alegorično upodobitev. S tem grafičnim listom pa ni oznamoval samo spomina na preteklost, marveč je odprl tudi novo stran v svojem delu. Za to živahno, veselo in spodbudno slikarstvo je izdelani list naravnost simbolično vzoren. Grafika naj bi ponazarjala odrešitev, konec večletnega trpljenja, pomenila naj bi poveličanje v miru in svobodi. Zato je ozadje lista zlato, upodobljeno cvetje pa z alegorično figuro vred takorekoč plava na "nebeškem" ozadju. Na listu nastopa nož, ki je cvetu ugrabil kaplje krvi.

»EUROPA '95« mir in svoboda

50. obletnica osvoboditve taborišč

V tisoč petsto vojnih dneh, kolikor jih je bilo odmerjenih slovenskemu ozemlju med drugo svetovno vojno, so v taborišča strpali več kot 60.000 civilistov, moških, žensk in otrok. V to število niso vštete druge civilne žrtve vojnega nasilja - okoli 80.000 izgnancev in preseljencev, 500 otrok, ki so jih iztrgali staršem in jih prepustili v posvojitev okupatorskim družinam, številni zaporniki, obsojenci, talci in končno vse prebivalstvo slovenske prestolnice Ljubljane, obdane od februarja 1942 do konca vojne z bodečo žico in stražami, da je bilo mesto v celoti spremenjeno v orjaško taborišče.

NEWS FLASH

ADRIA

ADRIA AIRWAYS

NOW IN AUSTRALIA

OFFERING THE FOLLOWING RETURN AIRFARES

US \$

FRANKFURT	-LJUBLJANA	\$220
ROME	-LJUBLJANA	\$220
ZURICH	-LJUBLJANA	\$220
LONDON	-LJUBLJANA	\$275
MUNICH	-LJUBLJANA	\$165
VIENNA	-LJUBLJANA	\$165

FRANKFURT	-LJUBLJANA-SKOPJE	\$400
MUNICH	-LJUBLJANA-SKOPJE	\$400
LONDON	-LJUBLJANA-SKOPJE	\$400
VIENNA	-LJUBLJANA-SKOPJE	\$400
ZURICH	-LJUBLJANA-SKOPJE	\$400
ROME	-LJUBLJANA-SKOPJE	\$400

FRANKFURT	-LJUBLJANA-TIRANA	\$350
MUNICH	-LJUBLJANA-TIRANA	\$350
LONDON	-LJUBLJANA-TIRANA	\$350
VIENNA	-LJUBLJANA-TIRANA	\$350
ZURICH	-LJUBLJANA-TIRANA	\$350
ROME	-LJUBLJANA-TIRANA	\$350

MORAY TRAVEL COMPANY
Suite 13, 115 PITT STREET
PIBA HOUSE - SYDNEY NSW 2000
PHONE: 008 818 002
231 6899

MILANO

Na skupni tiskovni konferenci delovnih skupnosti Alpe-Jadran in Arge-Alp so predstavili izkaznico mladih. Z njo bo letos poleti lahko več kot 5000 mladih iz devetnajstih dežel skupnosti Alpe-Jadran in in enajst iz skupnosti Arge-Alp z velikim popustom obiskalo številne kulturne in druge ustanove v Lombardiji in prav tako kupovalo avtobusne, železniške in letalske vozovnice. Tiskovne konference sta se udeležila tudi predstavnik slovenskega zunanjšega ministrstva in direktor Urada za mladino RS.

BUENOS AIRES

Lita Stanič je argentinska filmska režiserka slovenskega rodu. Svojo filmsko pot je začela 1965 z režijo kratkih filmov, kasneje je sodelovala pri celovečernih filmih, leta 1992 je režirala film *Zid molka*, premiera je bila v Buenos Airesu. Film so predvajali tudi na nedavnem goriškem filmskem festivalu in v ljubljanskem Cankarjevem domu.

CARACAS

Mariborska drama se je predstavila na 10. mednarodnem festivalu v glavnem mestu Venezuele z *La divino commedio* Tomaža Pandurja, Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane pa z Robertom Zuccom Matjaža Pograjca, ki se je leta 1992 uspešno predstavilo s *Sheherazado* Iva Svetine.

VRBSKO JEZERO PRI CELOVCU

Po veliki noči so odprli po vsem svetu znani *Minimundus* (Mali svet), zabavišče s pomanjšanimi maketami znanih stavb, ki leži ob Vrbskem jezeru pri Celovcu. Letos bo med 163 miniaturnimi modeli svetovno znanih objektov tudi prvi slovenski prispevek - Plečnikova Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. *Minimundus* bo odprt do 15. oktobra.

PEKING

Prvi Slovenec v Kitajskem filmu. Mali Juan Gašparič je nekoč sanjal, da bi postal filmska zvezda... Kitajski producent je za upodobitev malega Li Menga (čigar oče je Kitajec, mati pa Avstralka) v nadaljevanki *Pregrešna ljubezen* izbral 12-letnega Juana, ki govori kitajsko brez naglasa... sedaj pa noče več sprejeti filmskih vlog, ki mu jih še naprej ponujajo kitajski producenti. Jana, prvega Slovenca v kitajski kinematografiji prepoznavajo povsod - prodajalke v trgovinah, taksisti in mimoidoči. Rodil se je v Pekingu, ker tam delajo njegovi starši in pravi, da se je celo navadil na tamkajšnje onesnaženost mesta in kadar gre na obisk v Slovenijo se "zaradi čistega zraka" razboli. Juan se je po snemanju šestih nadaljevanj vrnil svoji bogati zbirki igrač, mački, piščančku, hrčku, saksofonu in prijateljem, s katerimi je zapravil svoj prvi honorar.

LUZERN

Slovenija je letos od 28. aprila do 7. maja prvič sodelovala na sejmu kmetijskstva v švicarskem Luzernu. Prijavilo se je 40 slovenskih razstavljalcev, ki so predstavili Slovenijo v malem - njen napredek, njene lepote in njen dobrote. Med drugim so se predstavili tudi mlekarji, vinarji, predelovalci mesne industrije in rib. Podjetja so prikazala žitne in slaščičarske izdelke, brezalkoholne pijače, medene izdelke in podobno. Posebno privlačna je bila ponudba kulinarčnih specialitet, ki se je imenovala "slovenski kulinarčni kotiček".

OPČINE NAD TRSTOM

V dvorani Zadrुžne kraške banke v Opčinah nad Trstom so pred kratkim priredili šeste *Primorske slovenistične dneve*. Priredilo jih je slovenistično društvo Trst-Gorica-Videm. Predstavili so novejšje publikacije, na literarnem večeru pa sta nastopila Boris Pahor in Alojz Rebula, Vladimir Jarc pa je recitiral izbrane pesmi Srečka Kosovel. Tema drugega dne je bila fašizem in primorska književnost. Tema tretjega dne pa *Slovenščina na zahodni meji danes*.

**LJUBO SIRČ
"RESNIČNA BORBA ZA SVOBODO"**

Ljubo Sirč je izdal knjižico pod gornjim naslovom. V knjižici se sprašuje: Množično ubijanje — čast ali sramota za Slovence? Na tretji strani pa piše —

Motto: Konec leta 1945 se je na seji centralnega komiteja (celo) Titu zagabilo: "Dovolj vseh teh smrtnih obsodb in ubijanja in vsega tega pobijanja! Smrtno obsodbe nimajo več učinka! Nihče se več ne boji smrti!" (Milovan Djilas, *Wartime*, Harcourt, Braco Jovanovich, New York 1977, str. 449).

Dalje Ljubo Sirč poziva:

Poziv članom partije, naj se zares odpovedo komunizmu!

Poziv partizanom, naj pokažejo svojo neodvisnost!

Na 4. strani piše Odprto pismo g. predsedniku republike Milanu Kučanu in g. generalu Ivanu Dolničarju.

S pozivom partizanom — borcem za svobodo zaključuje knjižico s sledečimi besedami:

"Velika večina partizanov je šla v boj, ker so hoteli svobodo za slovenski narod. Tak boj je bil nujen, ker je bila nacistična nevarnost brezmejna. Obžalovali so, ko so komunistični voditelji ta čisti smoter začeli kaliti z 'drugo etapo' in 'razredno vojno'. Še bolj so obžalovali, da je zaradi tega nastal med Slovenci razkol in so se nekateri Slovenci znašli ob okupatorjih, česar nikakor ne moremo odobravati.

Skrajni čas je, da partizani — borci za svobodo povedo, da je bilo 'razredno ubijanje' stvar komunističnih voditeljev in da oni niso bili za komunizem. Ker so bile okoliščine tragične, so pripravljani dati roko vsem, ki so komunizem črtili bolj kot vse drugo, pa tudi komunistom, ki so v zmedbi pojmov šli med staliniste, vendar so sedaj spoznali svojo napako in so pripravljeni sodelovati z rojaki — Slovenci kot enaki z enakimi."

MLADINA

Glavna miselna nit, ki se prepleta skozi pisanje Spomenke Hribar je približno taka: Če smo morali poslušati eno stran in eno resnico 45 let, to ne pomeni, da moramo zdaj poslušati tudi drugo naslednjih 45 let in da bi imela tudi ta eno samo resnico.

V tedniku Mladina se Spomenka kritično ozre na komuniste, na slovensko oblast, o domobrancih pa razmišlja tako:

...Zdaj z domobranske strani trdijo, da je sprava nemogoča, da ne pride v poštev. S komunisti ni sprave! To govorijo seveda danes, ko se čutijo močne, češ da jim je dala zgodovina s padcem komunizma prav in je zdaj prišel njihov čas. Čas njihove resnice in pravice! In zato naj bi jim tudi pripadala (nad)oblast...

Toda da bi antikomunistična stran dosegla tako moč, mora najprej vzpostaviti mit o sami sebi, se pravi Resnico. Resnica, če hoče biti Resnica, mora biti brezmadežna. Današnji boj za Resnico, za interpretacijo domobranske vloge v vojni in v državljanskem sporu je zato tako neusmiljen in sovražen, saj mora nasprotno stran okriviti in demonizirati do pekla, da bo lahko njena plat, njena resnica vstala lepa in čista in predvsem - v vlogi žrtve. Ker če kot žrtev, takorekoč v samoobrambi narediš kakšen zločin, je to razumljivo, ali ne? Še več, tak zločin naj sploh ne bi bil zločin!

La REPUBLIKA in drugi

Izjave slovenskega zunanjšega ministra Zorana Thalerja na portoroški prireditvi Čas in ljudje, češ da je meja med Italijo in Jugoslavijo, nastala po drugi svetovni vojni, krivična za Slovence, že dobivajo prve odmeve. Italijanska zunanja ministrica sodi, da tak govor ni v helsinškem duhu, bivši podsekretar Caputo pa Slovence razglašja za zakrinkane balkanske komuniste. La Republika piše, da je Thaler pomaknil čas nazaj. Tudi druga zamejska sredstva javnega obveščanja povzemajo Thalerjevo ugotovitev, da je jugoslovansko-italijanska meja, kot je bila načrtovana po vojni, za Slovenijo nepravilna. Po njej je namreč ostalo v Italiji 120.000 Slovencev. Tako je Slovenija plačala ceno za druge jugoslovanske republike, predvsem Hrvaško, ki je dobila Istro, Dalmacijo in otoke, medtem ko je sama ostala brez koščka obale med Trstom, Križem, Nabrežino in Sosljanom, kjer že stoletja živijo Slovenci. Dobila je sicer 36 kilometrov obrežja vzhodno od Trsta, čeprav je nekdanja cona B segala tja do Mirne, vendar se je vseeno žrtvovala za bivšo Jugoslavijo.

Prejeli smo...

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES KONFERENCA ZA SLOVENIJO

Okrogla miza "Razprava o spravi"

Ljubljana, 7. aprila 1995

Namen okrogle mize je bil obravnavati problematiko sprave na čim bolj nepolitični ravni s tem, da se razsoja dogajanje v tragediji NOB in revolucije med drugo svetovno vojno edino-stališča slovenske državnosti in sicer strogo samo iz tega stališča.

K sodelovanju pri okrogli mizi so bili povabljeni:

Agneletto Branko, dr., Trst
Bernik Jože, dr. ZDA/Skofja Loka
Bučar France, prof. dr., Ljubljana
Drobnič Anton, dr., Ljubljana
Hribar Spomenka, mag., Ljubljana
Klemenčič Vladimir, prof. dr., Ljubljana
Pahor Boris, Trst
Pirjevec Jože, prof. dr., Ljubljana
Pleterski Janko, ak. dr., Ljubljana
Ojnik Stanko, prof. dr., Maribor
Sodelovanje so odpovalili: Bernik Jože, Drobnič Anton, Ojnik Stanko.

Pobudnik okrogle mize je bil prof. dr.-inž. Dušan Nendl iz Maribora (SSK-Odsek za tretjo univerzo, Odsek za geopolitične študije Slovenije). Dr. Nendl se je zadnji dve leti med drugo svetovno vojno pridružil, čeprav mladoletnik, takozvanim "plavim" in se umaknil leta 1945 v Italijo. Delal nato ena in pol leta v angleških premogovnikih, dokler ga niso sorodniki iz avstrijske Koroške povabili k sebi in mu omogočili študij tehnike v Gradcu. Tako je dobil spoznal razmere v slovenski emigraciji, se vključil v probleme slovenske manjšine na Koroškem ter doživel porazne posledice takozvane "ideološke vojne" med takratno jugoslovansko uradno politiko in emigracijo, katero so koroški Slovenci v večini pasivno spremljali, ne razumevajoč, zakaj pravzaprav sploh gre. Imel je neposredno priliko spoznati slovensko politično kulturo, ki je temeljila na izrazitem zavračanju stališč politično in idejno drugače mislečih.

Dr. Dušan Nendl je v svojem referatu za okroglo mizo med drugim zapisal tudi sledeče:

"Ta kultura se je v Sloveniji že pred drugo svetovno vojno pokazala ob zamenjavi oblasti, v izločitvi pripadnikov naspornih nazorske in politične usmeritve s pomembnejših družbenih položajev. Zaradi tega se je potencial doseganja političnih kompromisov stalno zmanjševal in je končno pripeljal do državljanske vojne.

Medvojnih dogodkov se seveda dobro zavedam. Zavedam pa se tudi, da jih naša generacija, ki je vse to doživela, ni sposobna nepristransko opisati in izreči o njih neko objektivno sodbo. Se kot mladostnik, ko sem ležal z malarijo v begunskem taborišču v severni Italiji leta 1945, sem prišel do zaključka, da ležijo vzroki za našo narodno tragedijo v nas samih, v naši miselnosti, v naši nizki politični in idejni kulturi...

...Preden se spustimo v nadaljna razmišljanja, naj omenim sledečo indijsko pripodobo: 'Slepci so prišli k indijskemu modrecu in ga prosili, da jim razloži, kakšen je slon. Modrec da pripelje slona in postavi enega slepca k njegovemu trebuhu, drugega k nogi, enega k rilcu, drugega spet k ušesu. Ko so slepci spet potipali vsak svoj del slona, jih je modrec vprašal: 'No, kakšen je slon?' Slepca, ki je bil pri trebuhu, je rekel, slon je kot velik sod; tisti pri nogi je rekel, slon je kot drevesno deblo; tisti pri rilcu, slon je kot velika kača; oni pri ušesu, slon je kot velika pahljača'. Seveda je imel vsak slepec prav, vendar je opisal samo del slona oz. resnice. Predsednik Kučan je nekoč dejal: 'Vsak Slovenec ima svojo resnico.' Njegovo ugotovitev si dovolim dopolniti: 'Vsak Slovenec ima svoj del resnice', kajti resnica je v bistvu samo ena, mi lahko prepoznavamo samo njen del in vsota vseh spoznanj delov resnice nam šele omogoča, da se približujemo celotni resnici...Razprava o spravi je smiselna takrat in samo takrat, če se vsak soudeležencem obveže, da se bo dosledno vzdržal slehernih žaljivih izrazov. Ali z drugimi besedami: če si želimo

približati se resnici, je nujno, da se osvobodimo tako sovraštva kot ljubezni.

Doseči spravo med nasprotujočimi si udeleženci omenjenih spopadov postaja nujnost ne samo zaradi mednarodnega ugleda države Slovenije ampak tudi in predvsem zaradi njenega obstoja.

...Največja državotvorna napaka KP Slovenije je bila ta, da je izkoristila NOB za revolucijo s ciljem doseči po vojni absolutno oblast, kar ji je tudi uspelo. Namenoma je vzbudila odpor v drugih političnih strankah proti prihajajočemu socializmu, da bi uničila med narodom ugled vseh političnih skupin, ki se niso strinjale z obliko NOB diktirano od nje, ter jih potisnila v naročje okupatorja...

...Tako imenovana desnica je podlegla tej taktiki z ustanavljanjem vaških straž in pozneje domobrancev. Vaške straže in domobranci sta bili edini skupini med okupiranimi narodi, katere zastopniki so sedeli v emigrantski vladi (v Londonu), ki se je borila proti silam osi, medtem ko so na domačem ozemlju po dogovoru stalno sodelovali z okupatorjem kot oborožena sila v borbi proti organizaciji, ki je nosila ime osvobodilna fronta slovenskega naroda in ki je imela v svojem programu to osvoboditev na prvem mestu, pa čeprav je dejansko zasledovala, po nejavnem programu, tudi in pretežno cilje družbeno revolucionarnega značaja...

...Na drugi strani pa je treba priznati NOB nedvoumne zasluge za obstoj Slovenije v okvirju bivše Jugoslavije. Nesporno je dejstvo, da se je Primorska dvignila proti fašizmu v okvirju NOB in samo v tem okvirju. Brez tega bi bila meja verjetno še vedno na Rakeku in bi bili danes brez morja, saj se je pokazala emigrantska takozvana 'jugoslovanska vlada v Londonu' mednarodno politično kot popolnoma nesposobna...

...Gledano torej s stališča slovenske državnosti sta torej obe strani slabo premagovali objektivne težave in delali pri tem velike napake...

...Sprava med obema nasprotnikoma v slovenski državljanski vojni v letih 1941 do 1945 je možna samo, če obe strani priznata svoje napake in sicer s stališča slovenske državnosti.

Zdrav državotvorni čut narekuje: Če bi na eni strani takozvana antikomunistična stran javno priznala, da je bila njena medvojnja povezava s silami osi Rim-Berlin velika politična napaka, in če bi na drugi strani Zveza borcev NOB javno priznala, da je bila izrabljena za komunistično revolucijo in se od nje distancirala, bi se politično vzdušje v Sloveniji hipoma spremenilo in napravilo prostor pozitivnemu državotvornemu razmišljanju o danes od vseh strani ogroznih državi.

Bojim pa se, da to presega slovensko politično in državotvorno obzorje. Namesto tega pa posredujemo medvojnjo sovražno vzdušje naši mlajši generaciji in jo obremenjujemo s tem kot z virnim grehom. Pri tem pa pozabljamo na izvor tega trpljenja, namreč, da sta povzročila vse to gorje takratna okupatorja.

Naj zaključim svoje misli prosto po Prešernu:
"KAKO STRAŠNA SLEPOTA JE SLOVENCA"

Vedno večje miselno in politično razhajanje v slovenskem javnem življenju v zvezi z dogodki za časa druge svetovne vojne na Slovenskem, ki sega v sam vrh državnega vodstva in ki utegne doseči svoj višek letos maja ob priliki proslave petdesetletnice zmage nad takratno nacionalsocialistično Nemčijo in fašistično Italijo, utegne imeti katastrofalne posledice za mednarodni ugled države Slovenije v veliko večji meri, kot se tega njeni državljani vključno slovenske vlade zavedajo. To razhajanje močno hromi notranje politično življenje v Sloveniji. Razočaranje nad državo je zajel tudi ogromen del mladine, ki postaja do nje vedno bolj ravnodušna.

Prof. dr. inž. Dušan Nendl

OBVESTILO

Prosimo gospoda F. Blazekoviča iz Orange-a v NSW, ki je naš naročnik, da se nam oglasi. Pošiljka s časnikom se namreč vrača z oznako: left address. Kdor bi vedel povedati kje je F. Blazekovich naj nam prosimo to sporoči.

Uredništvo

Nadaljevanje iz prejšnje številke

KRONIKA

QUEENSLAND

ČAS OBLETNIC IN JUBILEJEV
20. maja bo Planinka proslavila 40. obletnico
svojega delovanja

Snovanje slovenske skupnosti v Brisbanu

Piše Mirko Cuderman

Prva slovenska sveta maša - Božič 1956

Stanko Sivec poroča v svojem uvodnem članku v *Glasu Planinke* julija 1964: prvi družabni večer na katerega smo bili povabljeni vsi takrat znani rojaki v Brisbanu je bil prirejen 21. avgusta 1954. V dvorani BAFS, 331 George Str. nas je bilo zbranih 40 odraslih in otrok. Zabava je bila lepa... Za ta prvi javni družabni večer gre v prvi vrsti priznanje pokojnemu Cirilu Vugu, kot prvemu snovatelju tukajšnje slovenske skupnosti. Odbor je potem priredil še dva večera, od katerih je tisti na silvestrovo zelo lepo uspel.

Zanimivo je tudi dejstvo, ki ga omenja urednik *Glasu Planinke* v istem jubilejnem članku, namreč, da je že takrat visela slovenska zastava brez zvezde na vseh slovenskih prireditvah. Jože Košorok pa nadaljuje v svojem poročilu; Dokler sem bil še sam in Lojzke, moje bodoče žene še nisem poznal, sem večkrat obiskoval Primožičeve in Purgarjeve v Roclea, v Darri pa sem obiskoval Stankota in Bety Smrdel. Stanko je igral na harmoniko in smo se večkrat odzvali vabilu na družabni večer, kjer je bil navzoč tudi Jože Carman. Večkrat smo ob igranju harmonike zapeli. Zabaval nas je z novim magnetofonom ter posnemal petje in govore, kar je bilo za tisti čas nekaj novega, saj smo to reč nekateri prvokrat videli in preiskušali. Na moj predlog smo zbrali nekaj denarja, mislim, da nekaj čez tri funte in jih poslali v Sydney patru Pivku za *Misli*, katere je prevzel od patrov Bena Korbiča in patra Klavdija Okorna. Naročnina za *Misli* je bila takrat ena funta.

Naslednje leto, v oktobru 1956 smo imeli **PRVO SLOVENSKO SVETO MAŠO** v Brisbanu oziroma Queenslandu. **PRVO V ZGODOVINI** - fotografija priložena. Maša je bila v Marijini cerkvi Peel & Marivale St. Ker so Plutovi pred leti živeli ob mostu Gray St. Bridge, so poznali župnika v tej fari v South Brisbanu. Prosili so ga naj nam posodi cerkev, v kar je z veseljem privolil. Po maši smo ga povabili na čajanko, kjer se je seznanil s Slovenci, za katere še nikoli ni slišal, saj smo bili vsi "Yugoslavs". Od takrat naprej so še vedno slovenske maše v tej cerkvi. Patru Pivku sem takrat pisal in ga povabil v imenu naše skupnosti ter mu povedal, da smo pripravljene za njegov prihod.

Janez Primožič nadaljuje v Okrožnici: Takratni odbor ni imel pravil in se je imenoval "prireditveni odbor". Dne 28. novembra 1954 pa je prišlo do širšega sestanka vseh tukajšnjih Slovencev z namenom, da se izvoli upravni, nadzorni in kulturni odbor. Mesto predsednika je prevzel Ciril Vuga. V teku leta smo priredili tri uspešne družabne večere, dokler nismo na sestanku 12.2.1955 sklenili, da se odbor razide, imovina razproda in preostala gotovina podari dobrotelnu

društvu. Predno se je prireditveni odbor razšel, smo 23. januarja 1955 ustanovili novo slovensko društvo pod imenom **PLANINKA**. Ustanovitelja sta bila dosedanja člana Stanko Sivec in Mirko Rakušček. Spisala so se pravila, ki jih je prireditveni odbor 11. februarja 1955 tudi odobril s tričetrtine navzočih. Finančni člani so postali šele s 1. marcem in zato naj bi bil to nekak rojstni dan **PLANINKE**. Prvi začasni odbor je bil sestavljen 19. marca 1955 s predsednikom pokojnim Francom Grčmanom.

O začetku pevskega zbora v Brisbanu pa piše Jože Košorok: Ker so bili Vugovi in Plutovi dobri pevci je nekdo predlagal, da bi imeli petje med mašo. Stanko Sivec je bil organizator in je zbral okoli sebe skupino, ki jo je vadiel cerkvenih pesmi. Temu pevskega zboru sem se pridružil tudi jaz, saj se pri petju ohladi še taka jeza in zamera. Pevske vaje smo imeli na Valley v Cript. Tukaj je začel zidati brisbanski nadškof Duhig novo katedralo, radi finančnih težav so z zidavo prenehali in ostala je samo podzemna cerkev, pokrita s cementno ploščo. V njej je bil star harmonij, ob katerem smo vadili in tega so nam Avstralcji posodili zastoj.

Vsi ti dragoceni zapiski o začetku slovenskega združevanja na tem delu sveta so toliko bolj pomembni, ker izražajo močno željo po domači družbi. Vzemimo v obzir vse zapreke naše male skupine neznanih ljudi, ki so bili veseli, kadar so med "Jugoslavlani" našli kakega Slovenca. Tragično obdobje komunistične vladavine v rodni domovini je znatno oviralo združevanje in tudi delovanje naše skupnosti, toda vseeno smo vzdržali. In prav zato se mi zdi primerno, da se seznanimo z vso to našo kroniko oziroma zgodovino.

40 LET PLANINKE - dosedanji predsedniki: + Franc Grčman 1955 - 56; Janez Primožič 1956 - 57; + Anton Kranjc 1957 - 59; Anton Konda 1959 - 61; Miro Celin 1961 - 63; Slavko Pekol 1963 - 64; + Henrik Vujica 1964 - 65; Anton Konda 1965 - 68; Mirko Cuderman 1968 - 69; Jože Barbis 1969 - 71; Albin Tomšič 1971 - 73; Kristina Vujica 1973 - 74; Jože Barbis 1974 - 76; Mirko Cuderman 1976 - 79; Jože Vah 1979 - 80; Mirko Cuderman 1980 - 82; Jože Barbis 1982 - 83; Franc Pečnik 1983 - 84; Mirko Cuderman 1984 - 85; Edi Andlovec 1985 - 88; Albina Vah 1988 - 89; Franc Penko 1989 - 90; Marjan Lauko 1990 - 91; Stanko Heric 1991 - 92; Anica Cuderman 1992 - 93; Stanko Heric 1993 - 94 in Vinko Coper 1994 - 95.

OGLAS

MAŠA ZADUŠNICA

za pobite slovenske domobrance in slovenske četnike ter vse žrtve vojne in državljanske vojne bo v nedeljo, 25. junija 1995 ob 9.30 dopoldne v slovenski cerkvi sv. Rafaela, 311 Merrylands Rd. Merrylands NSW. Sledi komemoracija v cerkveni dvorani. Vsi prisrčno vabljeni v duhu resnične slovenske narodne sprave. V imenu Nove Slovenske Zaveze: Stanko Aster Stater, Jože Košorok, Marjan Štravs in Ljenko Urbančič.

TEČAJNA LISTA - slov. tolarjev (SIT)
Maj 1995

DRŽAVA	VALUTA	NAKUPNI	PRODAJNI
Avstralija	1 AUD	82.0982	82.5922
Nemčija	1 DEM	81.2290	81.7118
ZDA	1 USD	111.4788	112.1496

Srednji tečaj hrvaške kune: 2240.0000 SIT za 100 kun

SLOVO OD MARJANA KOVAČA

IMELI SMO LJUDI

Imeli smo ljudi —
v poljani cvet,
imeli smo jih —
v gori hrast,
imeli smo jih —
dali smo jih vam —
kaj hočete,
grobovi še od nas?

Maša zadušnica za pokojnega je bila v napolnjeni cerkvi Sv. Rafaela v Merrylandsu. V cerkvi se je poslovil od pokojnika tudi Alfred Brežnik, častni konzul RS za Avstralijo, ki je bral sožalna pisma iz domovine Slovenije. Prisoten je bil tudi Dušan Lajovic, častni konzul RS za Novo Zelandijo. Lepa je bila t udeležba rojakov iz Canberre, na grobu se je od Marjana poslovil še Cvetko Falež. Na Marjanovi zadnji poti je bilo slišati tudi pevce, ki so zapeli: "Gozdič je že zelen" in "Vigred se povrne". Jaz pa sem se od prijatelja poslovil s sledečimi besedami:

V juniju 1992 sva z Marjanom Kovačem na istem mestu govorila v slovo Vladimiru Menartu. Danes se poslavljam od 9 let mlajšega prijatelja...

Najina medvojna leta so bila različna. Rodil se je na slovenski zemlji, ki je bila po letu 1918 pod Italijo. V državljanski vojni je kot bister fantič pomagal partizanom. Med drugim jim je vozil s konjsko vprego hrano. Nekoč so ga pri tem zalotili domobranci ter ga zaprli. Navili so mu ušesa in ga kmalu izpustili. To zgodbo je z nasmejanim obrazom zelo rad obnavljal ter skušal oponašati ljubljansko narečje domobranskega poveljnika.

Z nalezljivim smehom je tudi rad obujal spomine na dogodek, ko je kot zastopnik canberškega društva govoril v slovenskem sydneyskem klubu. Ker je ostro obsodil boljševiški režim v domovini, ga je takratni klubski predsednik skušal spraviti z odra. Vlekel ga je za sukničeve škrice, Marjan pa je kar nadaljeval in povedal svoje. Ko so canberški Slovenci pred zveznim parlamentom pripravljali protestno zborovanje v podporo štirim zaprtim oporečnikom v domovini, je skušal jugoslovanski ambasador prepričati Marjana, da bo to več škodovalo kot koristilo, Marjan pa je gledal drugače na to zadevo in se odrezal kot je to znal: "Seveda bo več škodovalo kot koristilo. Škodovalo bo komunističnemu režimu."

Leta 1988 je bil Marjan med ustanovitelji avstralskega odbora za človekove pravice v domovini, ki je nudil moralno in gmotno pomoč preganjanim in zaprtim oporečnikom. Bil je tudi med ustanovitelji Društva za podporo demokracije v Sloveniji, ki je podpirala Demos. Postal je prvi predsednik ASK in član upravnega odbora SSK, kakor tudi vodja avstralske delegacije ob dnevu slovenske osamosvojitve, ki jo je izglasoval slovenski parlament 25. junija 1991.

Marjan se je bojeval dve leti z rakom na pljučih. Zadnjič sva ga obiskala z Beverly in Mater bolnici v Severnem Sydneyu. Bilo je na velikonočni ponedeljek popoldne, ko je pod oknom kraljevalo pravo velikonočno sončno vreme. Bila nas je peščica, Marjan je bil vever in se je dozdeval pravi mladenič. Zdravniki so mu popolnoma ublažili bolečine, zato se je obisk sprevrgel v politični sestanek, in Marjan je bil spet, kot nekoč, predsednik Slovenskega narodnega sveta. Razpravljali smo o stanju v domovini, govorili o zbiranju podpisov slovenskemu Zboru in se veselili, da je vlada odpovedala majsko parado, v kateri naj bi nastopali komunisti s peterokrakimi zvezdami. Pet dni po tistem lepem srečanju je Marjan zatisnil oči za vedno. Bil je zagret Slovenec, politično vnet, vendar pronicljiv, zato se je že v svoji mladosti dokopal do spoznanja, da so boljševiki izkoristili domoljubne občutke primorskih Slovencev za svoje načrte. Z drugimi besedami: narodno-osvobodilni boj ni obstajal po vsebini, temveč le v vsepovsodnih karticah NOB. Pa vendar tudi v srcih tako okrutno prevaranih Slovencev. Med njimi je bil fantič iz Palčja, ki je v davnini vozil hrano lačnim partizanom...

Marjan Kovač zapušča vdovo Olgo, otroke Paula, Marka in Suzanno z njihovimi družinami ter brate in sestre v domovini.

Naša žalost je z njimi.
Ljenko Urbančič

Nova knjiga "ZBOGOM LIBERTYBELL"

Nekaj slučajnosti in kaj imata ameriški pilot in melbournška Slovenka skupnega?

Zanimiva zgodba! mi je vsa vzhičena dejala Helena Leber po telefonu. Primerna prav za ta čas! Jaz pa sem že skoraj končala časopis in sem morala iskati prostor za to, novo, "zanimivo" zgodbo. Bila je sobota zvečer...telefon...halo, so to Benkotovi? Helena mi je povedala...in pričel se je pogovor, kar nekak telefonski intervju.

France Benko je Slovincem znana osebnost, je restavrator, konzervator, član akademskih slikarjev UNESCA in ne nazadnje je med ustanovitelji Slovenskega društva Melbourne. Z gospodom Benkom in njegovo soprogo Ivo sem se srečala tam davnega leta 1978 ali 79, ko sem obiskala njun dom v Brightonu in sta mi z Nedeljskim dnevnikom pomagala pripraviti prvo radijsko oddajo na takratnem radiu 3 EA, zdaj pa sta mi med pogovorom odkrila tudi to, da je gospod Benko doma z Mlinega na Bledu, odkoder je moj oče in da sta ob obisku Slovenije spala na domačiji Zerovc (kmečki turizem mojega bratranca), ki je rojstna hiša mojega očeta. Benkotovi so bili nekoč, davnega leta 1927 lastniki hotelov Central in Strgulc, ki so stali ob jezeru, pri vходу na Mlino in še enega v Gradu. Pa še nekaj: knjigo, o kateri bomo tu govorili, sta v Sloveniji izdala Edi Selhaus in znani slovenski pilot Janez Zerovc iz Lesc, ki je verjetno tudi moj sorodnik. No, pa dovolj s slučajnostmi in uvodom, pojdemo k stvari, se pravi k Ivi Benko...

V času druge svetovne vojne so se zatekli na domačijo Riglerjevih (Ivino dekliško ime) v Loški dolini sestreljeni ameriški piloti. Med njimi je bil tudi pilot slovenskega porekla John Ručigaj. Dane v občini Stari trg pri Ložu so bile domobranska vas, zato so morali Riglerjevi Američane previdno skrivati kar mesec dni. Z njimi so se lahko sporazumevali v angleščini, ker je bil Ivin oče ameriški izseljenec; Iva se je sicer rodila v Sloveniji, njena dva brata in sestra pa v Ameriki.

Lani je izšla v Sloveniji knjiga "ZBOGOM LIBERTYBELL" Johna Ričigoja, ki so jo zdaj poslali Ivi, saj je v njej med drugim opisana tudi herojska zgodba njene družine. Zdjaj je izšla v New Yorku še v angleškem prevodu z naslovom "EVASION AND REPATRIATION", knjigi imata 210 strani in opremljeni sta s fotografijami.

Z veliko hvaležnostjo pa se Ivi niso obdolžili samo s knjigo. Iva in France Benko sta bila povabljeni na letošnji kongres padalcev, ki bo septembra v Kanadi, v Torontu, vendar se ga žal zaradi prenapornega potovanja in slabega zdravja ne bosta mogla udeležiti.

Se nekaj: Iva je pred nekaj leti prejela zahvalno diplomu "Air Forces Escape and Evasion society award", za posebne zasluge - "For outstanding courage in coming to the aid of United States airman during the period 1942-1945." Diplomou je lastnoročno podpisal sam, takratni ameriški predsednik, Ronald Regan.

To je samo ena od nešteti zanimivih zgodb, ki so povezane z II. svetovno vojno in nami, avstralskimi Slovenci. Heleni Leber in Benkotovim se v imenu naših bralcev prav lepo zahvaljujem. Posredovali so nam to zanimivo zgodbo prav na dan 7. maja 1995, ko Velika Britanija in njeni zavezniki slavijo zmago nad nacistično Nemčijo.

Stanka Gregorič

Slovenska izseljenska matica iz Ljubljane je
poslal ob smrti Marjana Kovača
sožalno pismo

Najinemu prijatelju Marjanu Kovaču namesto
venca na grob \$ 500.00 za Glas Slovenije.

Saša in Dušan Lajovic

BONEGILLA! Kje so tiste stezice...

Piše Helena Leber

Letos mineva 50 let od konca druge svetovne vojne in vzporedno s tem datumom tudi 50 let povojnega izseljenstva. Ves svet se danes vrača tja, kjer je bil konec takratnih tragedij in tudi tja, kjer so se začinjala nova življenja...

Tako se je pojavila želja tudi med nami, melbournškimi Slovenci, da se sprehodimo po poti nazaj in to prav v upokojenski družini Slovenskega društva Melbourne, ki smo jo ustanovili točno pred 25. leti.

Na pot v Bonegillo - na kraj, ki je v zgodovini Avstralije zapisan kot begunsko taborišče in kjer je iskati začetke izseljenskih zgodb, lepih in tragičnih, smo se odpravili s tremi avtobusi, pridružili pa so nam se še pripadniki naše druge generacije. Za izlet smo se odločili prav na avstralski praznik ANZAC day, 24. in 25. aprila. Najprej smo se ustavili v Brightu, kjer smo se srečali z našimi rojaki, ki so si tam ustvarili svoj dom, nato smo se odpravili v Albury/Wodongo, v slovenski klub Snežnik. V Snežniku so nas dočakali več kot prijateljsko, še posebej predsednik društva Henrik Šajn. V istem času je prišel iz Canberre tudi Cvetko Falez s svojo soprogo.

Po prisrčnih srečanjih v Albury/Wodongi, smo nadaljevali našo spominsko pot do Bonegille. Za obisk bivšega begunskega taborišča - barak, smo potrebovali posebno dovoljenje vojaške uprave, ki nam je dodelila tudi posebno spremstvo.

In tu smo potem obujali spomine... "Glej, v tej sobici sem se oženil!", "Tu je bila skupna kuhinja!", "Tu so imena, vklesana v zidove!" int. int. Tiho so se vrstile zgodbe... odprla so se srca, in pripovedovanje že osivelih rojakov je bilo zdaj veselo, zdaj žalostno, še posebej ob spominu na tiste, ki jim velike vročine v barakah niso prizanesle - kar vroči so poskakali v hladne vode Hume jezera in tam našli svoj grob...

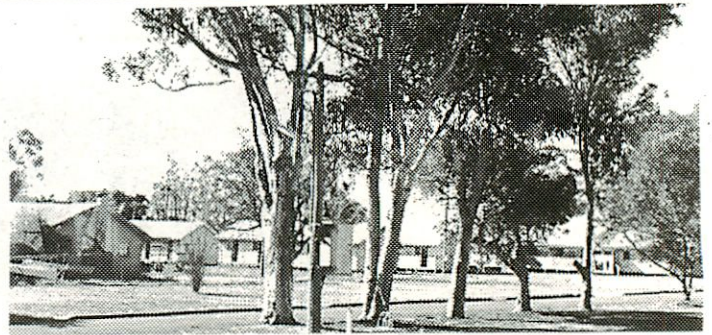
Mrtvih smo se spomnili z enominutnim molkom, jim skupaj z drugo generacijo slovenskih izseljencev tiho zapeli "Kje so tiste stezice" in potem s sklonjenimi glavami odhajali in jemali slovo od kraja, ki je tisočim nudil prvi dom v novi in tuji deželi Avstraliji. Pomen besed "holy ground" mi je postal še bolj jasen...

Zgoraj: vesela družba v Bonegilli
Spodaj levo: dobrodošlica Henrika Šajna, predsednika društva Snežnik

Spodaj z leve: slikarka Romana Favier Zorzut, na sredini vedno razpoložena Marcela Bole in desno Helena Leber

Taboriščne barake v Bonegilli še stojijo...

Fotografije:
Simon Novak

Z leve:
Janez Kure
iz Geelonga in
Slavc Blatnik iz
Melbourne
razveseljujeta
rojake v Bonegilli

LETTER

To the Hon. Nick Bolkus
Minister for Immigration and Ethnic Affairs
Parliament House, Canberra ACT

Dear Minister,
on the 25th of April 1995 (ANZAC Day), the Slovenian Association Melbourne organised a sentimental journey of Slovenian Senior Citizens to Bonegilla Camp.

Mrs. Helena Leber, who heads the SAM Senior Citizens Group, was in charge of the trip and looked after us very well indeed.

There were three full buses (140 persons). As we were approaching the camp, the atmosphere changed to excitement. The buses stopped at the central barracks of the Australian Army and an Officer escorted us through the bare grounds. We were very emotional and tried to visualise where some barracks still stand, we became very emotional and hurriedly descended our buses, rushing into the barracks.

I, personally, was so emotional remembering my stay here. My husband and I arrived on the 27th December 1951 - I was only 19 years of age - and to see after 43 years my first home in Australia, and my humble beginning - was an unforgettable experience. I was lucky that the area still standing was my arca, and to see the Kitchen and Recreation Hall still there, is something I cannot describe to you in words but I was very disappointed to find that most of the camp had been demolished.

We assembled altogether between the barracks and observed one minute's silence for ANZAC Day, as well as our own loss in this centre (by drowning in the lake). After this, we sang an appropriate Slovenian folk song: "Kje so tiste stezice, ki so včasih bile?" (Where are the paths that once were there?)

Well, sir, there was not a dry eye to be seen! After the second world war finished, over 150.000 people from all over Europe were received by Bonegilla camp and this was our first home in Australia. The reason for my letter is to ask why not preserve what is left - our humble beginnings in this beautiful country and part of immigration history.

This could easily be done by establishing a small museum and creating a monument with commemorative plaques representing every nationality's stay in Bonegilla. I would also suggest that each community be given the opportunity to unveil its own plaque in an appropriate ceremony.

With help and support from your office, you could give initiative to all ethnic communities. I am sure that this would not be only of sentimental value to us all, but also give us the opportunity to show our children and grandchildren our humble beginnings in this country. It would, of course, also be a tourist attraction for all to see and admire as well as help the local tourism industry for Albury/Wodonga.

With good publicity and co-operation with ethnic communities, this would provide a wonderful venue to celebrate 50th Anniversary of the International Refugee Organisation (IRO) and make it a very successful and memorable event.

Looking forward to your favourable response

Yours sincerely
Mrs. Dragica Gomizelj

Weekly

Presentations of Slovenia abroad in 1995

This year there will be five presentations of the Slovenian economy held abroad: In Poland in Poznanj from June 18 to 23 at the International Fair. As a partner-nation in Croatia at the Zagreb Fair held from the 11 th to the 17 th of September. In Budapest independent presentation from the 17 th to the 20 th October, in Vienna from the 6 th to 9 th of November and in Bratislava from November 28 to December 1.

Private companies in Slovenia

There are 55,829 private companies in Slovenia. They will employ about 90,000 people in 1995.

100 years after devastating earthquake in Ljubljana

On the Easter Sunday of 14 April, 1895, earthquake almost completely destroyed the Slovene capital and caused unspeakable horror. On the anniversary of the earthquake, Ljubljana and other Slovene towns are carrying out preparations for a possible new devastating earthquake. Ljubljana lies in an area which is earthquake-prone, therefore 180,000 Slovene families received a brochure on earthquake security and measures in Slovenia.

Anniversary of the Ljubljana faculty of law

At the ceremony on the occasion of the 75th anniversary of the Ljubljana University Faculty of Law, the most excellent students of the Faculty of Law were presented awards and Master's Degrees.

Two million UNICEF greeting cards sold in Slovenia

Each year some two million UNICEF greeting cards are sold in Slovenia, which ranks Slovenia in the second place in the world, considering the sale of greeting cards per person.

Farewell mass of Apostolic Nuncio Celato

The first Apostolic Nuncio to Slovenia Archbishop Pier Luigi Celato, who was the first official representative of Vatican in Slovenia from 1992, celebrated a mass together with Slovene metropolitan Alojzij Suštar in the Ljubljana Cathedral. At the end of his mass Nuncio Celato expressed his hope that in the eyes of Slovenes he will remain a friend of Slovene Church and of all Slovene people. The Slovenes will remember with the feeling of respect and friendship.

Madam Z and Pablo Picasso

The exhibition of Picasso's portraits and ceramics will be open until mid-May 1995 in Cankarjev dom Ljubljana. The works were created from 1947 to 1969. The larger part of the ceramics pieces are privately owned by Zorana de Kide, who is a Slovene from Philadelphia in USA, whom Picasso created a number of times as Madam Z.

New Slovenian weekly magazin MAG

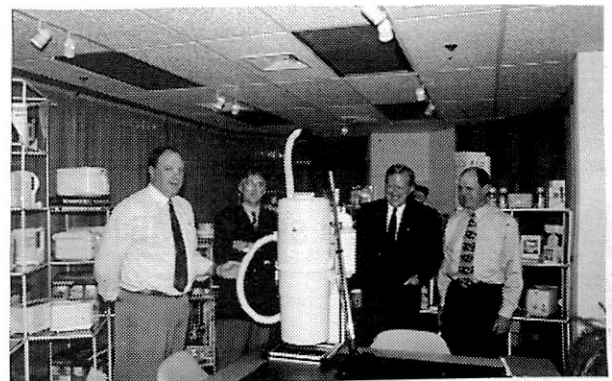
MAG is a weekly of a broadest contents spectrum, which intentionally does not want to compete with any other Slovene paper although in certain segments it competes with all of them, said MAG's Director and Editor-in-Chief Danilo Slivnik. The founder of the magazine Interdata is owned by Vinko Vasle and Danilo Slivnik and Krekova finančna družba (Krek's Financial Company) which has a 36 per cent share.

Declining birth rate, increasingly ageing population

Slovenia's population has been on the decrease in the last few years. In the next 25 years, Slovenia is expected to lose as many as 150,000 people: from 2 million in 1992 the number is expected to drop to 1.89 million in 2020. Life expectancy for girls born in 1995 is 78 years, for boys 70 years. This is still less than in Italy or Austria but more than in Croatia and Hungary.

AUSTRALIA

Leapfrog by Australian manufacturer

Lef to right: Managing Director of Kenwood Industries for Australia and New Zealand Peter Jack, Managing Director of ATR Industries Tony Ribaric, Ustrade Senior Marketing Officer John Dennis and Kenwood Industries Marketing Manager Alan Bowman.

Most new exporting ventures begin slowly.

TONY RIBARIC, Managing Director of A.T.R. Industries of Melbourne, is one happy case of an exporter whose dreams have been fulfilled more quickly than he ever expected!!

Tony knew he had a good product (the MAXI-VAC ducted vacuum system) and approached his local Export Access office when he felt that time was right for his firm to expand. New Zealand was picked as the target for the reason of proximity and similar cultures and Export Access approached the Austrade Auckland office for a market assesment. The reply was basically favourable - there was some local competition and three prominent firms of North American origin. Tony was told that he should be able to capture at least 10 per cent of the New Zealand market as his price was competitive. Austrade Auckland approached various firms in the appliance and new house building industries (60 per cent of Australian sales are direct into new homes) and provided Tony with shortlist of firms with the best credentials and a confirmed interest in handling the product.

Tony's visit to New Zealand culminated with an agreement with Kenwood and association with Export Access and Austrade, ATR Industries has leapfrogged into export scene.

euro international pty.ltd.

EURO FURNITURE

Wide range of colonial furniture from Slovenia

Dining Settings
Rocking Chairs

Bentwood Chairs
Modern Bedrooms

Available at all leading furniture retail stores

EURO TRADING

Trading with Slovenia in chemical commodities, pharmaceutical products, metals, machinery, sporting equipment, food products and a variety of other products

SHOWROOM ADDRESS:

3 Dalmore Drive
Scoresby VIC 3152
Ph.: (03) 764 1900
Fax: (03) 764 1461

SYDNEY BRANCH:

2 A Bessemer Street
Blacktown NSW 2148
Ph.: (02) 671 5999
Fax: (02) 621 3213

A KONCU SE NASMEJTE...

"Ne zamerite. Vaša ušesa so izredno velika."
"Res je. Iz mojih ušes in iz vaše pameti bi lahko naredila imenitnega osla."

*

Prvi pove vic, a drugi se ne smeje.
"Meni je smešen." "Prvič, ko sem se mu smejal, sem žal pogoltnil protezo."

*

"Prijetno je, ko drugi vozijo. Nimaš skrbi in živci počivajo." "Kdaj pa so vam vzeli vozniško dovoljenje?"

*

"Moj mož je brez sledu izginil."
"Kako pa je bil oblečen?"
"Kot vedno, v zelene hlače, rumeno srajco in rdeč predpasnik."

ĀODOVNĀKI

Cena posamezne številke \$ 2.00; letna naroĀnina \$ 50.00;
polletna \$ 30.00; letna naroĀnina za prekomorske drŹave
vkljuĀno z letalsko pošto \$ 100.00

GLAS SLOVENIJE
ZaloŹnik: ZaloŹba Glas
Ustanovitelji:

Stanka GregoriĀ, Alfred BreŹnik, Dušan Lajovic in Źtefan Merzel
Upravni odbor:

Alfred BreŹnik, Dušan Lajovic in Stanka GregoriĀ
UredniŹtv - glavna in odgovorna urednica, tehniĀno oblikovanje,
priprava strani:

Stanka GregoriĀ, 4 / 316 Dorset Rd. Boronia 3155, Melbourne, Avstralijsa
Telefon-fax: (03) 762 6830

ObĀasni sodelavci:

Dr. Stanislav Frank, Draga Gelt, JoŹica Gerden, Lojze KoŹorok, Martha
Magajna, Vinko Rizmal in JoŹe Źohar

Logo: Frances Gelt; Distribucija: S. Z. GregoriĀ

Informacije: STA (Slovenska tiskovna agencija), obvestila VeleposlaniŹtva RS
v Canberri in Konzulata RS v Sydneyu, Delo, Slovenec, Mladina, DruŹina,
NaŹa Slovenija, Rodna gruda, Mladika, Slovenian Weekly, Finance, Lipov list,
turistiĀne broŹure iz Slovenije, Radio SBS (Sydney in Melbourne), Radio 3
ZZZ ter posamezni poroĀevalci

1/ NaroĀam Glas Slovenije
2/ Obnavljam naroĀnino
3/ Prilagam za tiskovni sklad

NASLOV:
GLAS SLOVENIJE
4/316 Dorset Rd.
Boronia VIC 3155

Podpisani(a) .....

Ulica in kraj .....

DrŹava ..... PoŹtna Źt. ....

Podpis ..... Datum .....